

NATUR OG MILJØ BULLETIN NORGES NATURVERNFORBUND

**Drivhus-
effekten virker
– tørke i store
deler av verden**
SISTE SIDE

**25 kg
plutonium til
himmels**

SIDE 6

**Parti-ranking i
samferdsels-
spørsmål**

SIDE 5

**Regjeringen
med råkjør for
bioteknologi**

SIDE 4

**Barentshav-
gjennombrudd
– på land**

SIDE 5

Sissel går – uansett valgutfall

Miljøvernminister Sissel Rønbeck går – uansett valgutfall. Etter det N&M Bulletin erfarer, er avgjørelsen tatt etter lang og hard politisk tautrekking i regjeringen og Arbeiderpartiet.

Selv vil Rønbeck ikke bekrefte opplysningene. – La meg si det sånn: Jeg har ihvertfall ingenting å skamme meg over. Vi har fått til mye miljøvern på tre år, sier hun til N&M Bulletin.

Miljøverndepartementet og det politiske miljøet har den siste tiden surret av mer og mindre bekreftede rykter om at Rønbeck forlater statsrådsposten etter valget, selv om Arbeiderparti-regjeringen skulle fortsette.

Friske utspill

Rønbeck sørget selv for å styrke inntrykket, gjennom et par valgkamp-utspill som fikk Gro Harlem Brundtland til å tenne – og Thorbjørn Berntsen til å virke som den snilleste gutten i klassen. Først om hovedflyplassen:

– Hurum-utbyggingen er det dummeste miljøpolitiske vedtaket Stortinget har gjort, sa Rønbeck – til stormende applaus. Slike uttalelser er uvanlig friske saker fra en statsråd.

Men statsministeren fikk verre magetrøbbel av den neste:

– Bensinavgiften skal økes så mye at det merkes, sa Rønbeck på direktesendt TV-debatt om miljøvern.

«Pris-sjokk» for VG-leserne,

og dermed valgkamp-sjokk for Gro. Hun ilte til og sa at prisen ikke skulle øke med mer enn et par tiører. Slik endte utspillet som dårlig PR for Arbeiderpartiet, enten man er for eller imot miljøavgift på bensin.

Kjølig Gro-Sissel

Forholdet mellom Rønbeck og statsministeren var ikke spesielt hjertelig fra før. Det er ikke bare i denne valgkampen Rønbeck har savnet støtte fra «verdens miljøvernminister». Når det har vært konflikter mellom næringsinteresser og miljøhensyn i regjeringen, er det nesten bestandig gutteklubben i de tradisjonelt tunge departementene som har fått viljen sin. Gro kunne ha stilt opp, men gjorde det ikke.

Hvem tar over?

Det mest spennende spørsmålet nå er hvem som tar over. Situasjonen noen dager før valget er påfallende uoversiktlig. I en eventuell borgerlig regjering der Venstre er med, vil partiet gjøre mye for å få mil-

jøvernministeren. Da er både Odd Einar Dørum og Arne Fjørtoft aktuelle navn. Dørum er utvilsomt noen hakk mer forutsigbar – og følgelig mer spiselig for en statsminister. Hverken KrF eller Senterpartiet har kandidater som peker seg ut.

Kaci eller Thorbjørn?

Høyre har profilert Kaci Kullmann Five stadig sterkere i miljø-sammenheng. Hun spås en stor framtid i partiet, og posten som sjef i miljøverndepartementet har vist seg som en god statsminister-skole før.

Gro Harlem Brundtland har latt sin egen statssekretær Ted Hanisch ta seg av den tyngste miljøpolitiske debatten i sommer. I en eventuell ny Ap-regjering kunne nok han være hennes kandidat. Men ja-mannen Hanisch har ingen høy stjerne på grasrota i partiet.

Det har derimot nestleder Thorbjørn Berntsen, som nevnes som en mulig kandidat i informerte kretser.

Se også side 2 (leder)

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02

Ansv. red.: Gunnar Bolstad
Redaktør: Jon Bjartnes
Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40

Drittjobb ledig

Uansett valgutfall får Norge sannsynligvis ny miljøvernminister. Signaler fra departement og partier tyder på at Sissel Rønbeck kommer til å forlate ministerposten, selv om Arbeiderpartiet skulle beholde regjeringmakten. Dermed er en av Norges største drittjobber ledig.

Man kunne kanskje tro at voksende miljøinteresse gjorde miljøvernministeren til en populær politiker, at det å tale miljøets sak i regjeringen ga høy status i opinionen. Erfaringene fra Sissel Rønbecks tid i miljøverndepartementet, tyder på at virkeligheten er stikk motsatt: Jo mer alvorlig samfunnet ser på miljøspørsmål, jo verre blir det å være miljøvernminister.

Sissel Rønbeck har vært utsatt for et formidabelt krysspess. På den ene siden har hun møtt den etablerte politiske tradisjon, med tunge departementer, et blytungt næringsliv og en baktung fagbevegelse. Dette er folk med makt, og det har ikke voldet dem hverken moralske betenkeligheter eller praktiske problemer å gjøre livet surt for Rønbeck, hvis hun ikke har gjort som de har sagt.

På den andre siden har Rønbeck møtt en stadig mer høyrøstet opinion. I hennes tid som minister har miljøbevegelsen opplevd rene vårløsninger når det gjelder gjennomslag i media. Og mye hardt skyts er rimeligvis blitt rettet mot den som er formelt ansvarlig for regjeringens miljøpolitikk. Det kan ikke være behagelig for en statsråd å få beskjed om å gå sønn omtrent en gang i uka.

Under denne kryssilden var det Sissel Rønbeck gjorde sin taktiske bommert. Isteden for å skaffe allierte, gikk hun og gjemte seg.

Hun møtte sine motstanderes maktspråk – i regjeringen og i den daglige kontakt med næringsliv og fagbevegelse – med veloverveide, departementalt saklige argumenter. Slikt duger ikke alene.

Sissel Rønbeck kunne gitt argumentene tyngde ved å sørge for at debattene i media og i organisasjonene gikk forut for viktige avgjørelser i storting og regjering. Hun kunne sagt høyt og tydelig at Arne Øiens energipolitikk og William Engseths biler betyr større miljøproblemer. Hennes svenske kollega Birgitta Dahl, for eksempel, tar knallharde oppgjør med svensk LOs kjernekraft-elskende ledere på kronikkplass i Dagens Nyheter. Slik allierer man seg med opinionen.

La dette være vårt råd til den nye miljøvernministeren: Bli venner med de miljøinteresserte nordmenn, og bli det fort. Vis oss de virkelige konfliktene, så skal vi hjelpe deg å holde det du lover. Lykke til med drittjobben!

Er det noen som er vant til å få det som de vil, så er det de velfødde sjefene i Den Internasjonale Olympiske Komite. Og de trodde nok kortene var delt ut på forhånd, avleggerne på Lillehammer også. Men fra et lite kontor i Storgata i dølabyen tyter det ut pressemeldinger og motinformasjon så selvsikre OL-sjefer setter kaffen i vrangstrupen.

Prosjekt Miljøvennlig OL drives av Naturvernforbundet på Lillehammer i samarbeid med fylkeslaget og sentral-organisasjonen. Daglig leder Olav Myrholt har greid å skape rekordartet blest om Lillehammers utbyggingsplaner.

Siden OL-sjefen Samaranch stotret «Lillyhammer» for åpen mikrofon for et år siden, har planleggerne i OL-byen snudd opp ned på forslagene om hvor anleggene skal plasseres. De forskjellige underbrukene av Idrettsforbundet har lagt ned atskillige krefter i lobbyvirksomhet, og etterhvert lot organisasjonskomiteen seg overbevise. Lekene skulle være «kompakte». Derfor vil de blant annet legge digre anlegg som hoppbakke, bob-bane, langrenns- og skiskytingsarena til et populært friluftsområde nær byen.

Men så lett var det ikke. For første gang ser det ut som kreftene bak et så gedigent utbyggingsprosjekt blir nødt til å la miljøinteressene få avgjørende innflytelse.

Olav Myrholt i Prosjekt Miljøvennlig OL har nemlig samlet «alle gode krefter» på Lillehammer til dyst. Flere av de allierte Myrholt har skaffet seg, er uvante samarbeidspartnere for miljøvernere – som for eksempel turistnæringen og Forsvaret.

Men viktigst er det at statens myndighet i Oppland mener kommunen er på villspor. I en uttalelse til Lillehammers forslag til kommuneplan, skriver Fylkesmannens miljøvernavdeling at hvis kommunen holder på sine planer, vil Fylkesmannen levere en innsigelse. I såfall må saken avgjøres i Miljøverndepartementet eller i regjeringen.

Mer kunne man ikke vente i denne omgang. Fjær i hatten for Olav Myrholt og «Prosjekt Miljøvennlig OL»!

I neste nummer av Naturvernforbundets magasin Natur & Miljø kan du lese mer om utbyggingsplanene på Lillehammer.

Vi tapte...

Det aller, aller verste som kan skje en nyhetsnarkoman journalist, er at han sitter på en STOR nyhet – uten å nå fram til leserne sine. Forsinkelser i produksjon og distribusjon av N&M Bulletins første nummer, gjorde at det tok ti dager fra redaksjonen var avsluttet til bladet var i din postkasse. Dermed ble vår avsløring om SFTs langtidsplan redusert til etterplapring etter andre medier – som fikk tak i nyheten et par dager før bladet var framme. Vi gremmes inderlig, men regner med at forsinkelsene var et engangstilfelle.

Lest i september

Miljøårboka

Miljøårboka fra Det Norske Samlaget er kommet for å bli. 1989-utgaven er fyldig, grundig og oppdatert – og like god å ha som fjorårets utgave var. I år som i fjor er boka redigert av Carlo Aall.

For folk som er aktive miljøvernere, er Miljøårboka et svært nyttig oppslagsverk. Her finnes tabeller som gir sammenlignings- og debattgrunnlag i de fleste situasjoner. Her får du hjelp til å finne hvilke betingelser lovverket setter, og du kan lese artikler om alt fra dioksiner via arts- og områdevern til beskrivelser av en miljø-aktivists hverdag. Du finner også et skikkelig adresse-register.

Blant de nye opplysningene i årets utgave, finner vi at tallet på astma-tilfeller blant barn er femdoblet de siste 30 år. Var det noen som sa at helse og miljø henger sammen bare i overbefolkede verdensbyer?

Ellers gjengir boka prognoser som viser at halvparten av avfallet i Norge vil bli brent i år 2000, – og at vi kan regne med en temperaturøkning på 5-7 grader de neste 40 år.

Boka er på 192 sider, og koster snaut 200 kroner. Du får den i bokhandelen.

Plan for natur-arven

I forrige uke sendte Naturvernforbundet et brev til den politiske ledelsen i miljøverndepartementet. Der ber forbundet om en nasjonal plan for å ta vare på den norske naturarven.

«Vi har til nå vært flinke til å verne uproduktive områder i høyfjellet. Det må nå tas et krafttak for å sikre de mer produktive, og derved mer utsatte,

delene av norsk natur», heter det i brevet. Kostnadene ved en nasjonal plan for å ta vare på naturarven er anslått til 100-200 millioner kroner i året. Naturvernforbundet vil at myndighetene skal sette bevaring av naturarven på lik linje med bevaring av kulturarven. I bakgrunnsdokumentet til forbundets brev slås det fast at norsk natur har vært det viktigste enkeltelement i formingen av vår kultur.

I bakgrunnsdokumentet finnes også et utkast til hvilke områder en slik plan bør gjelde for. Vern av områder på privat grunn, opprettelse av marine nasjonalparker, sikring av representative vassdrag, gjennomføring av landsplanen for vern av barskog og de fylkesvise verneplanene, vern av fjellskogen og rovdyrvern er blant elementene i skissen fra Naturvernforbundet.

Ozon-laget

*Jeg soler meg.
Du soler deg.
Jorda soler seg.*

*Jeg blir brun.
Du blir brun.
Jorda blir brun.*

*Jeg tenker det går bra.
Du tenker det går bra.
Jorda tenker det går aldri bra.*

**B.I., 12 år
Kongsvinger
(Sakset fra Verdens Gang)**

Inn i 90åra

I denne spalten møter du folk som kan og vil påvirke norsk miljøpolitikk i 90-åra. Først ute er Kristin Asdal, nestleder i Natur og Ungdom.

Stakkars Gro Harlem Brundtland. Her driver en forvirra miljøvernminister og kommer med utspill som kan få uskyldige velgere til å tro at det er noe i nærheten av en miljøvennlig regjering som stiller til valg i dette landet.

Flyplass på Hurum er dumt for miljøet, sier Sissel Rønbeck, og bensinen skal bli så dyr at det svir, proklamerer dama i miljødebatt i Skien.

Er det rart «verdens miljøvernminister» river seg i håret i fortvilelse? Nei dette må jeg ta avstand fra, mener Gro Harlem Brundtland, mer enn 20-30 øres økning i bensinprisene kommer ikke på tale.

Vårt miljøbevisste næringsliv bekymrer seg for avgiftssjokket etter valget. Og ingen ting er vel mer naturlig enn at statsministeren beroliger.

(Gjøre noe for å redde verden vi, i Norge, nei dette må være en misforståelse...)

Innenfor en snever politisk virkelighet med økonomisk vekst og konkurranseevne er det lite miljøvern som blir åkalt realistisk og gjennomførbar. Det er kanskje for mye forlangt at politikere ser konsekvensen av sin egen politikk, så lenge Langtidsplanleggingen strekker seg fire år fram i tida.

Hvorfor i all verden skal vi gjøre noe nå, for å redde en verden som kanskje ikke blir totalt ubeboelig før år 2020?

– Det er viktig at vi ikke gjør noe overilet innenfor dette med miljøvern, fordi det i løpet av noen få år kan komme ny teknologi. For å sitere Ted Hanisch ved statsministerens kontor som uttaler det enhver vestlig politiker drømmer om.

Det er et langt sprang mellom politisk realisme og miljøproblemenes virkelighet. Miljøbevegelsen har fått mediatekke og synserett, men innflytelsen er det dårlig med. Politikerne holdes godt i bånd av alle andre enn miljøbevegelsen.

Disse «andre» får sånne tøffe og beinharde miljøvennlige politikere som Gro Harlem Brundtland til å drive brannsløkking når andre i regjeringen kommer med forsiktige miljø-utspill.

**God tur inn i 90-åra!
Det kan bli spennende!**

Korrekturlakk kan gi skogsdød

Ifølge en vesttysk studie kan bruk av klorbaserte løsningsmidler føre til skogsdød. Fra før er det kjent at løsningsmidlene bidrar til ødeleggelsen av ozonlaget og er helsefarlige.

Klorbaserte løsningsmidler brukes for eksempel i korrekturlakk og flekkfjerningsmidler. For bevisste forbrukere finnes det også klorfrie alternativer.

Den vesttyske professoren Hartmut Frank mener å kunne bevise at løsningsmidler som trikloreten omdannes til trikloreddiksyre ute i naturen. Trikloreddiksyre brukes i andre sammenhenger som ugrasgift.

Det er mange årsaker til skogsdød. Den vesttyske professoren kan ha funnet en til, da han oppdaget store mengder trikloreddiksyre i barmassen til døde trær i alpine.

Mindre bli i Hortenskanalen

Det skal bli mindre bli i Hortenskanalen. Teknisk direktør Einar Sorknes i Anker Sønnak stilte seg positiv til å være med på en opprenskning av kanalen, under et miljøseminar arrangert av Naturvernforbundet i Borre nylig.

Hortenskanalen er omlag en kilometer lang, og går fra Hortens indre havn og ut i Oslofjorden. Gjennomstrømmingen er liten. Kanalen har i flere år vært sterkt forurensset, blant annet på grunn av blyutslipp fra Anker Sønnak.

Kanalen var bare ett av flere temaer under miljøseminaret. Arrangørene satte også søkelyset på privatbilismen, kulturlandskapet og Hortensmarka.

250 personer deltok i en marsj i forbindelse med seminaret. I den avsluttende paneldebatten var de fleste lokale partiene representert.

Ulvejeger frikjent: – Nødverge, sa retten

I fjor sommer skjøt engerdølen Karl Ove Søndmør en totalfredet ulv. I forrige uke ble han frikjent for ulvedrap i Nord-Østerdal Herredsrett, etter nødvergeparagrafen i Viltloven. Dermed er det klart for ny debatt om den omstridte paragrafen.

Nødvergeparagrafen i Viltloven er så uklart formulert at tolkningen er helt opp til retten. Tolkningen i Nord-Østerdals Herredsrett er gjort i saueholdernes ånd, og Sau- og Geitavlslaget er da også godt fornøyd med dommen.

Men saueholderne møter motstand. Både Naturvernforbundet og Direktoratet for Na-

turforvaltning mener at nødvergeparagrafen må vurderes på nytt hvis dommen blir stående.

– For en dyreart som er så sjelden som ulven, må nødvergeretten tas bort. Nødvergeretten må vurderes ut fra hvor truet den enkelte rovdyrart er, sier saksbehandler Thor Midteng i Naturvernforbundet til

N&M Bulletin.

Til Nationen sier kontorsjef Arne B. Vaag i Direktoratet for Naturforvaltning at rovdyrforvaltning kan bli svært vanskelig etter denne dommen.

Foreløpig er det uvisst om aktor vil anke saken inn for Høyesterett. Det avgjør aktor, statsadvokat Vidar Helgheim, i løpet av denne uken.

Råkjør for bioteknologi

Regjeringen legger opp til et råkjør for å bli ferdig med stortingsmeldingen om bioteknologi. Stortingsmeldingen skrives nå parallelt med arbeidet i det offentlig oppnevnte bioteknologiutvalget.

Stortingsmeldingen skal legge premissene for norsk politikk når det gjelder for eksempel rett til patenter på liv, og vilkår for testing og bruk av såkalt genmodifiserte organismer.

Bioteknologiutvalgets delinnstilling om patentering skapte mye debatt. Det blir neppe tid til noen gjentakelse når hovedutredningen kommer. Utvalget legger fram sin utredning i oktober, og alle-

rede til jul skal stortingsmeldingen være ferdig.

Det er Miljøverndepartementet som har sekretærfunksjonen i Bioteknologiutvalget, mens stortingsmeldingen skrives av statsministerens kontor.

For sterke næringsinteresser står store penger på spill, og lobbyvirksomheten er i full gang. Blant de uavklarte spørsmål som er kommersielt interessante, er om Norge får en

egen lov som forbyr testing av genmodifiserte organismer i det fri. Fra et miljøsynspunkt er en slik lov et åpenbart krav.

I Danmark er utsetting av modifiserte organismer forbudt. EF-parlamentet vedtok i sommer at man ikke generelt kan godta testing av modifiserte organismer, utenom i industriens egne, tette laboratorier.

Samferdselspolitisk parti-rangering

Fremskrittspartiet og Høyre kommer dårligst ut av en miljøpolitisk rangering av samferdselsdelen i partiprogrammene, foretatt av Aksjon Nærmiljø og Trafikk. Venstre, SV og De Grønne kommer best ut av testen.

ANT har også sendt partiene et spørreskjema med forskjellige trafikkpolitiske spørsmål. Alle partiene bortsett fra Fremskrittspartiet har svart på skjemaet.

Tre kategorier

I sammenligningen av programmene, deler ANT partiene inn i tre kategorier: De som prioriterer bil framfor kollektivtransport, de som prioriterer begge, og de som prioriterer kollektivtransport foran privatbil.

I første kategori havner Høyre og Fremskrittspartiet, i andre havner Arbeiderpartiet,

Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, og i tredje kategori havner SV, Venstre og De Grønne.

Mindre transportbehov

På spørreskjemaet har partiene svart ja eller nei på ialt 18 spørsmål om bensinpris, parkering, vegbygging, kollektivtransport og lokalmiljø.

I besvarelsene går det blant annet fram at samtlige partier vil ha barnehager, butikker og lokale service-tilbud i boligområdene, slik at behovet for transport blir mindre. Ellers legger vi merke til at Senterpartiet går inn for sentralise-

ring av arbeidsplasser til knutepunkter i kollektivtrafikken, og at hverken SV eller De Grønne vil gi «kamerat-kjøpere» spesielle økonomiske fordeler.

Paraply

Under «paraplyen» Aksjon Nærmiljø og Trafikk finnes ulike organisasjoner som arbeider med samferdsel og nærmiljø. Blant dem er Naturvernforbundet, Norges Velforbund, Landsforeningen for trafikk-skadde, Natur og Ungdom, Framtiden i Våre hender, Husmorforbundet og Norsk Trafikksikkerhetsforbund.

Barentshav-konferansen: Gjennombrudd – på land

Det blir stadig flere som går inn for en mer langsiktig forvaltning av ressursene i havet. For miljøinteressene markerte den store Barentshav-konferansen i Honningsvåg et gjennombrudd. Ihvertfall på fastlandet.

For selv om enigheten blant de over 250 i konferanselokalene var stor, er ikke alle ute på sjøen like overbevist ennå. Det har blant andre Bente Aasjord, leder i Naturvernforbundets Barentshavutvalg, merket seg.

– Loddekåte redere

– Mens kystens befolkning sliter for å holde skifteretten unna og motet oppe, mens de venter på at ressursene skal gjenoppbygges, skjer det utrolige: Loddekåte ringnotredere står fram og krever å få fiske igjen. Også denne gangen påstår de at det er mye mer lodde

i havet enn forskerne ser. Som om ingenting var hendt, sa Aasjord i sitt innledende foredrag på konferansen.

Stor bredde

Miljøvernere, forskere, politikere og fiskere var samlet under den to dager lange konferansen. Bak arrangementet sto fylkesfiskarlagene i Nordland, Troms og Finnmark, Landsdelutvalget for Nord-Norge – som består av topp-politikerne i de tre nordligste fylkene – sammen med initiativtakeren Naturvernforbundet.

Langt igjen

– Konferansen viste at alle nå er enige om at overfiske er årsaken til problemene i Barentshavet. Men det gjenstår å få bukt med de maktstrukturene som gjør at overfisket får fortsette, sier Bente Aasjord til N&M Bulletin.

Naturvernforbundet krever nå observatørplass i den norsk-sovjetiske fiskerikommisjonen.

– Hittil har det ikke engang vært mulig å få ut referater fra møtene i kommisjonen, det desidert viktigste organet i fiskeriforvaltningen, sier Bente Aasjord.

Strid om svensk atom-avvikling

Den svenske energiministeren Birgitta Dahl er blitt skyteskive for LO-sjefer og politiske motstandere. Folkpartilederen Bengt Westerberg mener Dahl er «halsstarrig», fordi hun vil holde tidsskjemaet for avvikling av kjernekraft. Også lederne i fire av LOs industriforbund mener Dahl må bøye av.

I 1980 vedtok svenskene ved folkeavstemning at kjernekraften skulle avvikles innen 2010, og at avviklingen skulle innledes på nitti-tallet. Nå har Birgitta Dahl foreslått å stenge de to første reaktorene i 1995 og 1996.

Riksdagen har vedtatt tre mål for svensk energipolitikk: Å holde takten i kjernekraftavviklingen, å la de urørte elvene i fred og å minske forurensnings- og klimapåvirkningen. Dahl mener det er mulig å nå alle tre målene. Folkpartileder Westerberg tror ett må sprekke.

Folkpartiet og LO mener avviklingen av atomkraften først må begynne etter år 2000. Bare slik er det mulig å unngå å øke det svenske bidraget til forurensning og drivhuseffekt (NOx- og CO2-utslipp), mener Westerberg.

Hvis man venter til etter 2000, vil man rekke å bygge opp et skikkelig system for bruk av bioenergi. Går det fortere, blir Sverige nødt til å ta norsk naturgass til hjelp, sier Folkpartilederen.

Birgitta Dahl vil ha gaskraftverk som erstatning for kjernekraften, ihvertfall som en midlertidig løsning. Hun mener målene om reduksjon i NOx- og CO2-utslippene lettest kan nås ved å konsentrere innsatsen om energioptimering og samferdsel.

Ifølge Aftenbladet er det i alle partier et flertall av velgerne som er villige til å erstatte kjernekraften med vannkraft. Men både Westerberg og Dahl mener de fire urørte Norrlands-vassdragene skal spares – uansett.

NATUR OG MILJØ

2-89

27. september kommer andre nummer av Naturvernforbundets magasin Natur og Miljø – «storesøstra» til N&M Bulletin. Medlemmer, abonnenter og folk som kjøper magasinet i løssalg kan blant annet se fram til disse godbitene:

- Vi viser sammenhengen mellom forurensninger og barns helse
- Vi slår hull på NAFs regnestykke om bilen som melkeku
- Vi tar en grundig tur gjennom norske våtmarker
- Vi vurderer loven om erstatning for forurensninger

Natur og Miljø – i postkassa og i kiosken 27. september!

Dioksinalarm i Nederland

Nederlandske forskere har funnet høye konsentrasjoner dioksin i melken fra kyr som har gresset nær et stort søppelforbrenningsanlegg ved Rotterdam. Myndighetene har nedlagt forbud mot å omsette melk fra gårder nær byen.

Dioksiner er fellesbetegnelse på en gruppe helse- og miljøfarlige stoffer, som blant annet oppstår ved ufullstendig forbrenning av organiske klorforbindelser – for eksempel PVC-plast. Forskerne antar at det er en slik ufullstendig forbrenning som er årsaken til de høye konsentrasjonene ved Rotterdam.

Etter at dioksin-alarmen gikk, har den nederlandske miljøvernministeren sagt at regjeringen vil bruke 800 millioner gylden – over 2.5 milliarder norske kroner – på å modernisere landets søppelforbrenningsanlegg. Myndighetene vurderer videre å holde Rotterdam-anlegget økonomisk ansvarlig for de økonomiske tap som bondene i området har lidd på grunn av dioksin-utslippene.

Amazonas-indianere truer med massedrap

Indianere i den ecuadorianske delen av Amazonas-jungelen er nå villige til å ta i bruk massedrap for å bekjempe oljeselskapene som ødelegger jungelen.

– Vi er nå kommet så langt at vi er klare til å ta alle nødvendige skritt for å stanse ødeleggelsen av jungelen, sier indianer-lederen Luis Vargas. Han var nylig på besøk i de skandinaviske landene.

I enkelte områder i jungelen er drapene på oljearbeidere begynt. Oljeselskapene henviser til at de opererer med tillatelse fra den ecuadorianske regjering.

Kryss fingrene:

I oktober går 25 kg plutonium til himmels

Kryss fingrene og håp det beste: I oktober skal amerikanerne skyte opp et romfartøy med 20-25 kg plutonium ombord. Hvis noe går galt, kan det gå alvorlig galt.

Den amerikanske romfartsadministrasjonen NASA vil sende fartøyet Galileo til Jupiter. Galileo er utstyrt med plutoniumdrevne generatorer som skal sørge for elektrisitet ombord.

Det er langt til Jupiter, og derfor trengs det mye plutonium. Når Galileo går i lufta er det mellom 20 og 25 kg av det ekstremt radioaktive stoffet plutonium 238 ombord.

300.000 år

Plutonium er det mest miljøskadelige stoffet vitenskapen kjenner. I eksperimenter som ble gjennomført for noen år siden, greide ikke forskerne å

finne plutoniumspartikler som var små nok til ikke å framkalte lungekreft.

Strålingen fra plutonium har en halveringstid på bortimot 30.000 år. Det betyr at det tar omkring 300.000 år før stoffet er ufarliggjort.

Tåler ikke ulykke

Sikkerhetssystemet rundt plutoniumet i Galileo er laget for å tåle eksplosjoner som skaper et trykk på ca. ett tonn pr. kvadrattomme. Imidlertid kan ulykker ved oppskyting av romfartøyer skape trykk som er ni ganger større enn det.

Oppskytingen av Galileo skal foregå i Florida. Der har

innbyggerne ingen problemer med å huske at romfergen Challenger blåste i filler over hodene deres. Nå frykter de at det samme kan skje igjen.

Hvis det går bra...

Selv om selve oppskytingen går bra, kan mye skje også etter at Galileo har kommet seg i bane. På det laveste vil fartøyet passere omtrent 400 kilometer over jordoverflaten.

Opptil 20 prosent av atomkraft-drevne romferder har gått galt, ifølge det anerkjente tidsskriftet Index on Censorship. Resultatet er økt radioaktiv stråling på jorda og i rommet.

Ulykke i bestrålingsanlegg

Tre personer kom alvorlig til skade da et bestrålingsanlegg brøt sammen i El Salvador i februar. En av dem ble utsatt for så mye radioaktiv stråling at det normalt er dødelig. Han ligger fortsatt på sykehus i Mexico City. Anlegget er foreløpig satt ut av drift.

Ulykken ved bestrålingsanlegget er under etterforskning av FN. Den ble først holdt hemmelig, men ble avslørt i den canadiske avisen Daily Star tidligere i sommer. Avisen hadde fått tak i en rapport fra et amerikansk senter for krisehjelp ved atomuhell.

Ingenting 100 % sikkert

Det salvadoranske bestrålingsanlegget brukte isotoper av stoffet kobolt som strålekilde, for å sterilisere medisinsk utstyr.

– Så lenge mennesker er in-

volvvert, er ingenting 100 prosent sikkert, sa direktøren ved det salvadoranske anlegget til den canadiske avisen. Han er nå i full gang med å skaffe nytt utstyr for å starte bestrålingsanlegget på nytt.

Motstand i USA

I USA går stadig flere stater vekk fra bestråling med radioaktive kilder. Tidligere har Maine og New York forbudt omsetning av bestrålte matvarer, nå følger New Jersey etter.

Ifølge den amerikanske, hel-seorienterte miljøorganisasjo-

nen «Food and Water Inc.», er uhell i bestrålingsanlegg en vanlig affære. Bare i USA finnes det 38 bestrålingsanlegg, og organisasjonen sier den kjenner til minst seks, muligens ti uhell ved disse anleggene.

3. verden

Ifølge «Food and Water Inc.» er det den voksende motstanden mot bestråling i USA, som gjør at leverandørene av utstyr istedet satser på den tredje verden. Utstyret i den salvadoranske fabrikk var canadisk.

Alle vet

- at det er på Sunnmøre det foregår -

(Nåvel; akkurat det er jo ingen nyhet !)

MILJØINDUSTRIKONFERANSE

6. OG 7. OKTOBER 1989

Landets fremste ekspertise stiller opp. Alle de vanlige emnene om situasjonen, aktørene, farene og reglene, men først og fremst om næringsmulighetene:

AVGASSRENSING I KYSTTRAFIKKEN, NYE MULIGHETER

KFK; TEORIER, INDUSTRI OG POLITIKK

BEDRE BESLUTNINGSGRUNNLAG; MILJØDATA PÅ EDB

AVFALL SOM RESSURS, RESIRKULERING, KILDESORTERING M.V.

GODE SJØRESPIENTER, RESSURS ELLER FREDNINGSOBJEKT ?

OLJEVERNUTSTYR; UTVIKLING, GODKJENNING OG PRODUKSJON

VIND, FREMTIDENS RENE ENERGIKILDE

SENSORTEKNOLOGI, EUROMAR-SAMARBEIDET; ET VERDENSMARKED

AVFALLSFORBRENNING, FJERNVARME OG GASSRENSING

BØLGEKRAFT; STATUS OG FREMTIDSMULIGHETER

NATURGASS SOM FREMTIDIG DRIVSTOFF FOR KJØRETØYER

RENSETEKNOLOGI FOR VANN OG SLAM

FORSKNING OG UTVIKLING (FoU) SKAPER MILJØTEKNOLOGI

FORURENSNINGSKONTROLL; SENTRALE REGELVERK OG PROSEDYRER

MILJØHENSYN SOM FAKTOR VED KOMMUNEPLANLEGGINGEN

MILJØKRAV TIL MORGENDAGENS MATVARER

MILJØFORVALTNING; PARTENES ROLLER OG HVA DE UTRETTER

Det foregår ved Sunnmøre Næringsråds "Bedriftsøkonomisk Uke" som 6.-7.10.89 arrangeres for 28. år på rad ved Hotel Alexandra i Loen. Sunnmøres årlige næringslivsgalla med 170 - 190 bedriftsledere og offentlige størrelser som normalt fremmøte - samt en del utenfra som har interesse for årets emne eller som ønsker å treffe Sunnmøres næringsliv på det sted hvor de riktige kontakter etableres under hyggelig samvær. (Ta med ledsager; en høstweekend i Loen er ikke å forakte).

Finne ut mer om saken ? Ta en telefon og be om brosjyre:

Tlf. 071-42382

**Sunnmøre
Næringsråd**

Drivhuseffekten virker:

Tørke i Sovjet, Kina og Europa

I fjor sommer gjorde sola de amerikanske kornkamrene om til støvete sletter. I år har varmen flyttet seg til den andre halvdel av jorda. Det er tørke i Kina, Sovjet og Europa. Drivhuseffekten virker.

Drivhuseffekten skyldes luftforurensninger. Den viktigste drivhusgassen er karbondioksid, som er sluttproduktet når man brenner kull, olje og gass. Men også gasser som metan og diverse klorforbindelser bidrar til drivhuseffekten.

– Jeg er 99 prosent sikker på at global oppvarming er i gang, sa NASA-direktøren James E. Hansen i en høring i USAs senat i fjor sommer. I år har han fått enda bedre argumenter.

Kina er hardest rammet. Over 11 millioner hektar jord er brunsvidd i den nordlige delen av landet, og drikkevannet er i fare for seks millioner mennesker. Ifølge avisen Folkets Dagblad er millioner av ekstra arbeidsfolk satt inn for å redde

utsatte avlinger. I Kinas nordøstligste provins Heilongjiang er 40 prosent av årets avling gått tapt, skriver avisen.

Heller ikke Sovjet slipper unna. Amerikanske anslag over den sovjetiske kornproduksjonen er justert nedover flere ganger i sommer. Anslagene over Sovjets kornimport er økt tilsvarende.

Årsaken er varmt og tørt vær, kombinert med redusert dyrkningsareal.

Og det er tørt i Vest-Europa. Ifølge det franske Bondelaget er 300.000 bønder i landet rammet hardt av tørke. Regjeringen har i første omgang bevilget 580 millioner franc til en krisepakke for å hjelpe de som er verst ute, men regner med at

det må mer penger til etter hvert. Det er også tørke i Spania, Sør-Italia, deler av Storbritannia – og det har vært tørt i Norge.

I USA har sommeren gitt bra avlinger, sammenlignet med fjorårets rekord-dårlige resultater. Særlig store er maisavlingene.

Men den viktige vinterproduksjonen av hvete slo feil – på grunn av tørke. Ifølge amerikanske kornhandlere har hvetelagrene ikke vært så små på to tiår.

Det finnes ingen internasjonal avtale for å redusere utslippene av gasser som bidrar til drivhuseffekten.

gausdal gb
bruk al

ALT I TRELAST!

2621 ØSTRE GAUSDAL – ☎ (062) 20 800

HELE DØGNET – HELE ÅRET
ALARMTLF.: (02) 60 60 90

MILJØPAPIR
KONTAKT

HUNSFOS

TLF (02) 50 08 80

LANGMOEN AS
Postboks 54, 2381 Brumunddal
Telefon (065) 41 111

SH Sparebanken
HEDMARK

Hva i allverden er N&M Bulletin?

Det er ikke noe rart om du som er medlem i Naturvernforbundet ble litt forbauset da du plutselig fant N&M Bulletin nr. 1 i postkassa. Ikke var det noe følgebrev som kunne forklare hva dette var for noe, og ikke hadde du bestilt noe heller.

Mange oppdaget likevel en slags kupong på nest siste side. Noen ringte for å bestille abonnement, og noen skrev. Og det er vi glade for.

Men vi vil gjerne forklare hva som skjedde: Det var meningen at du skulle få et følgebrev sammen med bladet. På grunn av slurv og sommel utenfor vår kontroll, ble ikke brevet ferdig i tide. Og da sendte vi heller ut Bulletinen som den var. Det er jo meningen at det er nyheter vi skal tilby deg.

For å rette litt på feilen, får du følgebrevet nå. Der kan du kryse av hvis du vil bli fast giver til Naturvernforbundet. Hvis ikke, håper vi du vil tegne et prøveabonnement ut året for 50 kroner. Og hvis du har bestilt abonnement allerede, kan du bare glemme denne påminnelsen og begynne å glede deg til N&M Bulletin nr. 3. Det kommer om 14 dager, er fullt av nyheter om miljøvern – og det er bare abonnenter som får det.

Telefonbestillinger mottas på (02) 71 55 20 – døgnet rundt. Eller klipp ut kupongen nedenfor og send den til Naturvernforbundet, Boks 2113 Grünerløkka, 0505 Oslo 5.

JA, jeg vil abonnere på N&M Bulletin!

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____